

Рецензія

на роботу доктора політичних наук, професора Шергіна С. О. «Політологія міжнародних відносин»: навчальний посібник / видання 3-тє, виправ. і доповн. – К, 2020. – 258 с.

Предметна інтерпретація та аналіз міжнародних відносин з позицій історії й політичної теорії – найбільш поширені в системі сучасного суспільствознавства. Проте політологічний аналіз міжнародних відносин порівняно нещодавно набув статусу навчальної дисципліни: політологія міжнародних відносин. Закон України «Про вищу освіту» та відповідні постанови Кабінету Міністрів України сформували нові директивні підходи та нормативи щодо застосування галузей знань у сфері підготовки наукових кадрів. Зокрема, це стосується гуманітарних дисциплін і спеціальностей, до яких належать «Політологія» і «Міжнародні відносини». На підставі зазначених вимог і положень визначення стану і тенденцій розвитку цих дисциплін уявляється актуальним та обґрунтованим.

У зв'язку з цим чергове видання посібника доктора політичних наук, професора С. О. Шергіна є комплексним обґрунтуванням даного напрямку навчальної дисципліни, яка пройшла апробацію у навчальному процесі (2013 року посібник був виданий на базі Дипломатичної академії України при МЗС України, а 2019 року його друге видання було рекомендовано до друку Вченою радою Національної академії державного управління при Президентові України. Крім того, деякі розділи і положення посібника були опубліковані в ряді вітчизняних і зарубіжних фахових видань. Формат і текст даного посібника були частково змінені та доповнені відповідно до сучасних вимог навчального процесу, а також зовнішньополітичних пріоритетів України та міжнародно-політичних подій.

Зміст посібника складається з семи розділів і побудований так, щоб розкрити сутність та особливості політологічної інтерпретації актуальних питань міжнародних відносин, національної і міжнародної безпеки та глобалізації. В основу такого підходу покладено парадигмально-концептуальний і праксеологічний дискурс міжнародно-політичних процесів. Розділи мають теоретичне та навчально-методичне забезпечення, що уможливило продуктивне засвоєння матеріалу. Для змістового обґрунтування основних постулатів міжнародно-політичної науки було залучено близько трьохсот джерел і наукової літератури. Основна частина з них – праці вітчизняних і зарубіжних авторів, які відомі своїми теоретичними розробками в галузі класичної політології і міжнародної політики. У цьому контексті особливе значення посібника полягає в аналізі стану і проблем розвитку вітчизняної та зарубіжної міжнародно-політичної науки і відповідних референтних шкіл.

Автор використав значний категоріальний і термінологічний апарат, що уможливило достатньо повно опрацювати предметну галузь політології міжнародних відносин. Наведений у посібнику комплекс методів дослідження міжнародно-політичної проблематики цілком адекватний завданням політологічного аналізу міжнародних відносин.

Оновлений зміст посібника становить загальний інформаційно-аналітичний дискурс парадигмальних і концептуальних аспектів сучасного міжнародного процесу. Три складові посібника – аналітична, науково-методологічна та навчальна – відповідають таким спеціальностям як «Політологія», «Міжнародні відносини, соціальні комунікації та регіональні студії» і «Публічне управління та адміністрування». У розділах посібника виокремлено науково-категоріальний апарат, підсумкові висновки, контрольні питання та завдання до кожної теми.

Особливої уваги заслуговує матеріал розділів, де аналізується розвиток політології міжнародних відносин в Україні. Автор посібника надав конкретний матеріал про стан дослідження міжнародних відносин і формування наукових шкіл на базі провідних закладів вищої освіти в регіонах України. Позаяк вітчизняні науковці достатньо обізнані на проблемах розвитку західної науки про міжнародні відносини, аналітична інформація про проблеми становлення цієї науки на пострадянському науковому просторі буде дуже корисною для теоретичного осмислення та практичного застосування. Значний інтерес представляє посібник для практикуючих аналітиків та експертів у сфері міжнародних відносин і стратегічного планування.

Окремої уваги автор надав розгляду процесам глобалізації в контексті її впливу на міжнародне середовище та Україну. Цей підхід також побудований на засадах політології, хоча подекуди використовується аналіз економічних підвалин і наслідків глобалізації, заснований на даних міжнародних організацій. Незважаючи на певний відхід від політологічного напрямку, оцінка економічного потенціалу глобалізації, зокрема її впливу на Україну, є важливою, оскільки має на меті підкреслити значення реалізації національної стратегії розвитку в умовах глобальних трансформацій. Тому для визначення місця України в рейтингу глобальної конкурентної спроможності країн світу наводяться сучасні дані з офіційних джерел.

Рецензент відзначає високий науково-теоретичний рівень викладу матеріалу, а також оптимальну структуру побудови посібника та його методологічну й навчальну спрямованість. Фактологічний матеріал та інформаційне забезпечення відзначається новизною, а джерельна база – тематичною багатосторонністю. Внесок С. О. Шергіна як автора посібника полягає в тому, що він, по-перше, розглянув проблемні питання розвитку політології міжнародних відносин в Україні та, по-друге, надав уваги питанням

трансформації сучасних міжнародних відносин за умов політичної нестабільності, нових викликів і загроз доби глобалізації. Зазначимо, що окремий розділ посібника присвячено питанням політологічної інтерпретації національної і міжнародної безпеки. Концептуальний і доктринальний стан розроблення безпеки України представлені в науковому та нормативно-документальному вимірі. Вважаємо, що цей важливий аспект національного розвитку, відображений у посібнику, є дуже актуальним у науковому та практичному сенсі.

На наше переконання, авторський посібник буде корисним для студентів, аспірантів і викладачів гуманітарних факультетів, у яких навчаються за напрямом підготовки «Політологія», «Міжнародні відносини» та «Державне управління», а також для широкого кола фахівців-міжнародників. Можна вважати, що навчальний посібник С.О. Шергіна «Політологія міжнародних відносин» стане у нагоді не тільки політологам-міжнародникам, але й дипломатам та спеціалістам у галузі публічного управління й адміністрування. Зокрема, неабиякий інтерес цей предмет становить для тих, хто бажає набутти нестереотипного бачення нових тенденцій та проблем міжнародних відносин і світової політики.

Борис Гуменюк,
доктор історичних наук, професор,
Надзвичайний і Повноважний Посол
України, завідувач кафедри публічного
управління та міжнародних відносин
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова